

Julie Otsuka
Mikor isten volt
a császár

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Julie Otsuka: *When the Emperor was Divine*,
Anchor Books, 2003

Copyright © 2002 by Julie Otsuka, Inc.
Hungarian translation © Morcsányi Júlia, 2023

19. SZ. ÁTTELEPÍTÉSI RENDELET

A plakát egy reggel tűnt fel. Ott volt a hirdető-táblákon, a fák törzsén, a buszmegállóknak a padok háttámláján. Kifüggesztették a Woolworth's kirakataiban. Kiragasztották a YMCA bejárata mellett. Kitűzték a városi bíróság ajtájára, és szemmagasságban odaszögelték minden egyes telefonpóznára, végig a University sugárúton. A nő éppen egy könyvet vitt vissza a könyvtárba, mikor meglátta a plakátot egy postahivatal ablakában. Verőfényes nap volt Berkeley-ben 1942 tavaszán, és neki új volt a szemüvege, hetek óta először mindent tisztán látott. Végre nem kellett hunyorognia, de megszokásból azért hunyorogott. Elejétől a végéig elolvasta, ami a plakáton állt, aztán, még mindig hunyorogva, elővett egy tollat, és újból végigolvasta az egészet. A plakátot apró, sötét betűkkel szedték. Néhol az aprónál is apróbbal. Néhány szót leírt egy banki nyugta hátuljára, aztán sarokon fordult, hazament, és csomagolni kezdett.

Mikor kilenc nappal később a postás meghozta a késedelmi felszólítást a könyvtárból, még nem végzett. A gyerekek épp elmentek az iskolába, és a ház padlóján mindenféle dobozok és bőröndök hevertek. A borítékot a legközelebbi bőröndbe hajította, és kilépett a házból.

Odakinn melegen sütött a nap, és a pálmák legyezői lustán csapdosták a ház oldalát. Felhúzta fehér selyemkesztyűjét, és kelet felé indult az Ashbyn. Átvágott a California utcán, és a Rumford patikában vett néhány Lux szappant meg egy nagy tégely arc krémét. Elment a hasznáلتcikk-bolt és a bedeszkázott zöldséges mellett, de ismerőst nem látott. A Grove utca sarkán az újságosnál vett egy *Berkeley-i Hírmondót*. Gyorsan végigfutotta a főcímekeket. A Burmai utat lezárták, és a Dionne ötös ikrek egyike – Yvonne – még mindig a fülműtétje után lábadozott. Keddtől jegyre adják majd a cukrot. Félbehajította a lapot, de vigyázott, hogy a tinta össze ne fogja a kesztyűjét.

A Lundy Vasárúnál megállt, és megnézte a kirakatban a Győzelmi Kertekbe* szánt ásókat. Jó minőségű ásók voltak, strapabíró fémmnyéllal, és egy pillanatig elgondolkodott, hogy vesz egyet – jutányos áron adták, és ő nem szeretett lemaradni a jutányos ákról. Aztán eszébe jutott, hogy már van otthon ásója a fészkerben. Sőt, kettő is van. Nincs szüksége egy harmadikra. Lesimította a ruháját, és belépett az üzletbe.

– Milyen csinos szemüveg! – mondta Joe Lundy abban a pillanatban, ahogy belépett hozzá.

– Gondolja? – kérdezte a nő. – Még nem szoktam meg.

* 1942-ben, a jegyrendszer bevezetésekor az első világháborús ún. Szabadság Kertek mintájára – a mai közösségi kertekhez hasonlóan – a lakosok Amerika-szerte veteményeseket alakítottak ki, hogy így járuljanak hozzá az élelmiszer-termeléshez.

Kezébe vett egy kalapácsot, jól megmarkolta a nyelét.

– Lenne ennél nagyobb méret? – kérdezte. Joe Lundy azt felelte, amit a kezében tart, az a legnagyobb kalapácsa. A nő visszatette a szerszámot a polcra.

– Hogy bírja a strapát a tető? – kérdezte a férfi.

– Szerintem rohad a zsindely. Nemrég még egy helyen elkezdett beázni.

– Esős egy év volt.

A nő bólintott. – De akadtak kellemes napok is. – Elment a redőnyök és a sötétítőfüggönyök mellett, hátra, az üzlet végébe. Fogott két guriga ragasztószalagot, egy gombolyag madzagot, és visszament velük a pénztárgéphez. – Valahányszor esik, hozhatom a vödröt – mondta. Két negyeddollárost tett a pultra.

– Nincs azzal baj – mondta Joe Lundy. Visszacúsztatta az érméket a nő felé, de nem nézett rá. – Később is kifizetheti – mondta. Aztán törölgetni kezdte a pénztárgép oldalát egy ronggyal. Volt rajta egy sötét folt, ami nem akart eltűnni.

– Most is ki tudom – mondta a nő.

– Hagyja csak – mondta Joe Lundy. Az ingzsebébe nyúlt, és két, aranyfóliába csomagolt karamellát adott a nőnek. – A gyerekeknek – mondta. A nő a táskájába csúsztatta a karamellákat, de a pénzhez nem nyúlt. Megköszönte az édességet, és elindult kifelé.

– Csinos ez a piros ruha! – kiáltotta utána a férfi.

A nő megfordult, és hunyorogva nézett rá a szemüvege fölött. – Köszönöm! – mondta. – Köszönöm, Joe. – Aztán becsapódott mögötte az ajtó, egymaga

állt a járdán, és rádöbbsent, hogy a sok-sok év alatt, míg ide járt Joe Lundy üzletébe, még sosem szólította a nevén. Joe. Furcsán hangzott. Szinte helytelenül. De kimondta. Hangosan kimondta. Azt kívánta, bár korábban megtette volna.

Megtörölte a homlokát a zsebkendőjével. Erős volt a nap, ő pedig nem szeretett mások előtt izzadni. Levette a szemüvegét, és átment az utca árnyékos oldalára. A Shattuck sarkán felszállt a belvárosba tartó villamosra. Kittredge-nél leszállt, és bement J. F. Hink nagyáruházába, ahol megkérdezte az eladót, hogy van-e még utazótáskájuk, de már nem volt, elfogyott mind. Az utolsót éppen fél órája adták el. Azt javasolta a nőnek, próbálja meg a J. C. Penney-ben, de ott is kifogytak már belőle. Városszerte mindegyütt elfogytak az utazótáskák.

* * *

Mikor hazaért, a nő levette a piros ruhát, és felvette a kifakult kéket – az otthonkáját. Feltűzte a haját, és régi, kényelmes cipőt húzott. Be kellett fejeznie a csomagolást. A nappaliban feltekerte a keleti szőnyeget. Leakasztotta a tükröket. Leszedte a függönyöket és a sötétítőket. Az apró bonszai fát kivitte a kertbe, és letette az eresz alá, ahol nem túl árnyékos neki, de nem is süti nagyon a nap, épp elég jut mindkettőből. A felhúzás Victrola lemezjátszót és a Westminster ingaórát levitte a pincébe.

Fönn, a fiú szobájában leszedte a falról az *Egy világ, egy háború* térképet, és szépen összehajtogatta. Becsomagolta a bélyeggyűjteményét, és a hosszú

fejdíszot viselő, festettfa indiánt, amit a fiú a sacramento-i vásárban nyert. Kihúzta a *Joe Palooka*-képregényeket az ágya alól. Kiürítette a fiókokat. Néhány ruháját – amikre még szüksége lesz – kinn hagyta, azt majd elteszi a fiú a bőröndbe, később. A baseball-kesztyűjét a párnájára tette. A maradék holmijait dobozokba pakolta, és átvitte a napos szobába.

A lány szobájának ajtaja be volt csukva. A kilincs fölött egy felirat, amit előző nap még nem látott. **NE ZAVARJANAK.** A nő nem nyitotta ki az ajtót. Lement a lépcsőn, és leszedte a képeket a falról. Csak három volt belőlük: egy festmény Erzsébet hercegnőről, ami az ebédlőben lógott, a folyosón egy kép Jézusról, és a konyhában Millet *Kalászszedők* című festményének bekeretezett reprodukciója. Jézust és a kis hercegnőt képpel lefelé egy dobozba tette. Ügyelt rá, hogy Jézus legyen fölül. A *Kalászszedőket* kivette a keretből, és még utoljára jól megnézte. Azon gondolkodott, miért hagyta a falon ilyen sokáig. Zavarta, ahogy azok a parasztok örökre a végtelen búzatábla fölé hajoltak. – Nézzetek fel! – akarta mondani nekik. – Rajta, nézzetek már fel! – Döntött; a *Kalászszedőknek* mennie kell. Kitette a képet a szemét mellé.

A nappaliban minden könyvet leszedett a polcokról, kivéve az Audubon-féle *Amerika madarait*. Kiürítette a konyhaszekrényeket. Néhány dolgot még félretett aznap estére. Minden mást – a porcelánokat, a kristálypoharakat, az elefántcsont evőpálcika-készletet, amit tizenöt éve, az esküvője napján küldött neki az édesanyja Kagosimából – dobozokba tett. Aztán a dobozokat lezárta a Lundy Vásáruban

vásárolt ragasztószalaggal, és egyenként felhordta őket a lépcsőn a napos szobába. Amikor végzett, két lakattal lezárta az ajtót, térde fölé húzott ruhában leült a lépcsőfordulóban, és rágyújtott. Holnap ő és a gyerekei elmennek. Nem tudta, hová, és mennyi ideig lesznek távol, vagy ki lakik majd a házukban, míg ők nem lesznek itt. Csak annyit tudott, hogy másnap menniük kell.

Voltak dolgok, amiket magukkal vihettek: ágyneműt, törölközőt, konyharuhát, villát, kanalat, lapos- és mélytányért, poharat, ruhaneműt. Ezeket a szavakat jegyezte le a banki nyugta hátuljára. Háziállatokat vinni tilos. Ez állt a plakáton.

Április vége volt. A háború ötödik hónapjának negyedik hete, és a nő, aki nem mindig követte a szabályokat, most követte őket. A macskát odaadta a szomszéd Greeréknek. Elkapta a csirkét, ami ősz óta szabadon kószált a kertben, és eltörte a nyakát a seprűnyéllel. Megkopasztotta, és a tetemet egy lábos hideg vízbe tette a mosogatóban.

**MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.**

www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu

Nyomta és kötötte a Generál Nyomda Kft., 2023-ban
6728 Szeged, Kollégiumi út 11/H
www.generalnyomda.hu

Felelős szerkesztő Rostás Eni
Kézirat-előkészítő Schmal Alexandra
Korrektor Balogh Emerencia
Műszaki vezető Takács Klári
A borítót Árvai Judit,
a kötetet Pintér József tervezte
Kiadványszám 9280
Plantin betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4340-0